

ele îmbogățesc patrimoniul literaturii vechi cu lucrări care ar putea reprezenta începutul genului publicistic în Polonia.

★

Cel de-al doilea manuscris polonez care aduce material interesant pentru epoca discutată, ms. B.A.R.P.R. nr. 637, este o *cronică a primului interregnum polonez*, în care sînt înserate diferite documente ale acestei perioade, procese verbale ale discuțiilor la seimurile parțiale etc.¹

Pe partea interioară a primei coperte este un titlu scris în secolul al XVII-lea: *Kronika za Zygmunta Augusta w Knyszynie zmarłego roku 1572. Tu jest cześć Testamentu tego krola iego choroba (...) i co sie dzialo wzgledem Elekcyi nowego krola po nim. Brakuyę początku i konca i w srodku kilka razy*. (Cronica din vremea lui Sigismund August, care a murit la Knyszyn în anul 1572. Aici este o parte din testamentul acestui rege, despre boala lui și ce s-a întimplat în legătură cu alegerea unui alt rege după el. Lipsește începutul, sfîrșitul și la mijloc de citeva ori).

Manuscrisul începe cu un fragment din testamentul lui Sigismund August, care prezintă însă unele deosebiri față de textul cuprins în ms. 638.

În afară de acesta, mai conține două lucrări identice cu manuscrisul, anterior, și anume: *Sprawa z Gastaldem* (f. 91—94);

Propositia na zieszdzie Lowickim ucziniona 21 dnia lipca (f. 16 v — 17) (în ms. 638 sub titlul *In interregno dwoya powinnosc Panow Rad*).

Deosebit de interesante pentru noi sînt însă materialele referitoare la relațiile domnului moldovean Ion Vodă cu Polonia. Ele oglindesc evenimentele anului 1572 și întregesc documentația existentă privitoare la politica externă a Moldovei în această perioadă.

Se știe că după înfringerea armatelor polone conduse de Nicolae Mielecki, voievodul Podoliei, care încercase să repună pe Bogdan Lăpușeanu pe tronul Moldovei, noul domn, Ion Vodă, a cerut în repetate rânduri extrădarea lui Bogdan și retragerea garnizoanei poloneze lăsate în cetatea Hotin sub conducerea lui Dobrosolowski.

Unii cronicari susțin că, negăsind altă modalitate de a obține aceste două lucruri, Ion Vodă s-a hotărît că presteze jurămint de credință regelui polon Sigismund August². Cronicarul Ioan Lasicki dă chiar un text de jurămint pe care îl atribuie lui Ion Vodă. Deoarece nu s-a păstrat însă documentul respectiv sau vre-o copie de a sa, faptul acesta rămîne încă de dovedit. Cronicarul polonez afirmă că, în același document prin care presta omagiul de credință, domnul Moldovei a cerut înapoi tezaurul grăzii confiscat de poloni de la Tomșa și a înștiințat seimul polon de respingerea atacului granițelor polone pregătit de către turci, tătarii și oștenii din Țara Românească³. În cazul cînd a existat un jurămint de credință al lui Ion Vodă, avem de-a face cu două documente diferite, căci toate revendicările citate mai sus ale lui Ion Vodă către regatul Poloniei (cunoscute și din relatările altor cronicari, de exemplu Marcini Bielski), exact în forma citată de cronicari, sînt exprimate de domnul moldovean într-o scrisoare a sa elaborată la Hotin la 28 iulie 1572, adresată consilierilor regali ai Poloniei întruniți în seimul de la Knyszyn. Această scrisoare, necunoscută colecțiilor românești, este copiată integral în ms. B.A.R.P.R. nr. 637 la p. 62—64 (vezi anexa la articolul de față). Ea nu conține însă jurămintul de credință despre care vorbește J. Lasicki.

Ion Vodă cere înapoi tezaurul pe care l-a dus cu el Vodă Tomșa cînd a fugit din țară: « Zo sie tesz tytce okolo skarbow ziemie woloskj. ktore wýwiozł Tomsza jako zdraica z innemi zdracizamy thowaryszmi iego. ktorij W M skarb raczili od nich wszitek pobrac. o ktorij my teras zadamy W M mych laskawich Panow. abi go nam W M raczili wrocyc wszak to W M dobre wiecie zec to iest placz. poth krew liudzi wboğich » (În ceea ce privește comorile Țării Moldovei pe care le-a dus cu el Tomșa ca un trădător și împreună cu alți soți de-ai lui tot trădători și pe care comori înălțimile-voastre au binevoit să le ia de la ei în întregime, noi

¹ Este considerat de P. P. Panaitescu ca fiind scris în Polonia în secolul al XVI-lea (*Catalogul manuscriselor slave din Biblioteca Academiei R.P.R.*, partea a II-a, în manuscris); text incomplet, scris pe hîrtie 29 1/2 x 19 cm, 152 f., s-au păstrat copetele de piele, cu motive aplicate și pe prima copertă stema unei cetăți cu inițialele A. O. (probabil A. Opalinski). Deasupra stemei este inscripția: IN MANU DEI SORTES MEE; Manuscrisul este scris cursiv, de o singură persoană, nr. rîndurilor pe pagină variază între 26 și 32, s-au păstrat două însemnări scrise ulterior: pe verso-ul foii liminare: « I.W.A. Opalinskiego Kronica »; iar pe o foaie nenumerotată, la urmă: « Do biblioteki I. W. Raczyńskiego w Poznaniu ».

² Cf., de exemplu, cronicarul polonez Jan Lasicki, care afirmă în *Historia de ingressu polonorum in Valachiam cum Bogdano voivoda (cui successit Iunia) et caede turcarum: ducibus Nicolao Mielecio et Nicolao Sieniauscio A. MDLXXII* (republicată de A. Papiu-Iliarian în « Tesaurul de monumente istorice pentru România », vol. III, București, 1864, p. 269): Hunc Iunia, cum nec precibus nec minis eo adducere posset ut arce excederet: scribit ad Iasloieciū litteras, quibus illum tradi sibi petit: se tale insiurandum daturum suis cum proceribus promittens, quale rex Augustus dari mandaret (nondum enim mors ipsius diuulgata erat). (« Deci Ion, neputîndu-l îndupleca să-i predea cetatea nici prin rugămînti, nici prin amenințări, scrisese lui Iaslowiecki, promițîndu-i că, dacă-i va da cetatea, el cu boierii săi va face jurămint, oricum va cere regele August (căci nu știa încă de moartea regelui) », după A. Papiu-Iliarian.

³ Vezi și Dinu Giurescu, *Ion Vodă cel Viteaz*, București, Edit. științifică, 1963, p. 59.